

Thukydid: Om Perikles under Den peloponnesiske krig

5 *Den athenske historiker Thukydid (ca. 460-ca. 400 f.Kr.) skrev et værk, der omhandlede Den peloponnesiske Krig mellem Athen og Sparta (431-404 f.Kr.). Efter den peloponnesiske krig var brudt ud i 431, lod Perikies Attikas befolkning flytte inden for bymurene; derindefra måtte athenerne da se på, at spartanerne og deres allierede hærgede deres land.*

10 I det hele taget var borgerne på enhver mulig måde ophidsede; og man var fyldt af forbitrelse mod Perikles og huskede ikke på nogen måde på de råd og formaninger, han tidligere havde givet, men skældte ham ud, fordi han, selvom han var strateg, ikke ville føre hæren ud imod fjenden; ja man tillagde ham skylden for alt, hvad man måtte lide.

15 Men Perikles, som så, at det var den øjeblikkelige situation, der havde vakt deres vrede og ført dem ind på dårlige tanker, og som i modsætning hertil følte sig overbevist om, at hans egen anskuelse, ifølge hvilken man ikke burde rykke ud imod fjenden, var den rigtige, ville stadig ikke lade dem komme sammen til nogen folkeforsamling¹ eller i det hele taget sammenkalde til noget andet møde, for at de ikke, når de var blevet samlede, skulle handle i vrede fremfor efter besindig overvejelse og dermed komme til at begå fejlgreb. Derimod vågede han over byens sikkerhed udadtil og holdt den indadtil i så uforstyrret ro, som han bedst kunne. [...]

20 *[Den peloponnesiske hær drog snart igen bort fra Attika, og athenerne tog kraftigt fat på krigsførelsen. Men spartanerne og deres allierede kom igen den følgende sommer 430 f.Kr., og samtidig hærgede pesten i Athen.]*

25 Efter peloponnesiernes² anden invasion af Attika var stemningen imidlertid slået om hos athenerne, da både deres land nu var blevet hærget for anden gang, og pesten og krigen samtidig plagede dem hårdt. De beklagede sig bestandigt over Perikles, da de mente, det var ham, der havde lokket dem til at begynde krigen og var skyld i, at de var kommet i den ulykkelige situation. Men over for lakedaimonierne³ var de eftergivende og ville gerne søge forlig. De sendte da faktisk også flere forhandlere til dem, men udrettede intet derved. Og da nu alle udveje var
30 lukkede for dem, så de slet ikke vidste, hvad de skulle gøre, gik de heftigt løs på Perikles. Men da denne så, at de i anledning af sagernes aktuelle stilling var opfyldt af forbitrelse mod ham og netop gjorde alt det, han hele tiden havde forudset, fik han sammenkaldt en folkeforsamling (han beklædte nemlig endnu strateg-embedet); og det var hans hensigt både at sætte mod i dem og forjage vreden fra deres sind så de ville blive mildere stemt og mere frygtløse. I denne
35 situation trådte han da frem og talte omtrent som følger:

40 ”Jeg har hele tiden ventet jeres vredesudbrud imod mig, som det nu er kommet til. Jeg kende nemlig nok grundene dertil. Og derfor har jeg i denne anledning sammenkaldt jer til en folkeforsamling, for at jeg kan give jer en påmindelse og irettesættelse, for så vidt der er noget uberegtiget ved jeres fortørnelse over mig eller noget forkert ved jeres svaghed over for de ind-

---

¹ I det 4. og sandsynligvis også i 5. århundrede sorterede sammenkaldelsen af folkeforsamlingen normalt under prytanerne.

² Dvs. Sparta og deres allierede

³ Dvs. spartanerne

trufne ulykker. Det er nemlig min mening, at når det går staten i dens helhed godt, så gavner dette de enkelte borgere mere, end hvis det går hver enkelt af dens borgere godt, samtidig med at den samlede helhed går under. Thi den mand, som det går godt for hans eget personlige vedkommende, bliver ikke desto mindre draget med ind i den fælles undergang, hvis hans fædreland ødelægges. Omvendt kan den enkelte, som det går skidt, i langt højere grad opnå fremgang, hvis fædrelandet har lykken med sig. Når nu staten altså er i stand til at tåle de enkeltes individuelle uheld, men de enkelte derimod hver for sig er ude af stand til at bære statens ulykker, bør alle og enhver så ikke værne om den og lade være med at gøre, som I gør nu? Fordi I har mistet fatningen på grund af de ulykker, der rammer de enkelte huse, taber I helhedens frelse af syne; og I bebrejder både mig, som har rådet jer til at føre krig, og jer selv, som har været med til at tage beslutningen om det! Og dog er jeg, som jeres vrede vender sig imod, en mand, der, efter hvad jeg tror, ikke står tilbage for nogen med hensyn til evne til både at erkende det rigtige og forklare det for andre, og som desuden både er fædrelandskærlig og hævet over penges indflydelse. Alle disse egenskaber må en statsmand nemlig være i besiddelse af. [...]"

[På den nævnte folkeforsamling i sommeren 430 f.Kr. argumenterede Perikles – ligesom på tidligere forsamlinger – for krigen mod Sparta; han fremhævede Athens styrke, ikke mindst når det gjaldt søherredømmet, og han forsøgte i det hele taget at mande athenerne op og få dem fra tanken om fredsforhandling med Sparta.]

Med sådanne ord forsøgte Perikles både at overtale athenerne til at opgive deres forbitrelse mod ham selv og at bortlede deres tanker fra de plager, de i øjeblikket var udsat for. Og med hensyn til statens politik lod de sig da også overbevise ved hans argumenter, så de ikke mere sendte forhandlere til lakedaimonierne, men følte en stærkere lyst til krigen. For deres personlige vedkommende ærgrede de sig dog stadig over de lidelser, de måtte døje. Det menige folk, fordi det så sig berøvet selv de få midler, som det oprindeligt havde været i besiddelse af, stormændene, fordi de havde mistet herlige besiddelser ude omkring i landet med bygningsanlæg og kostbart udstyr af enhver slags – og endelig alle (og det var hovedsagen), fordi man nu havde krig i stedet for fred. Den almindelige forbitrelse imod ham ophørte da heller ikke, før de havde fået idømt ham en pengebøde. Men det varede ikke meget længe, inden de, som hoben altid plejer at gøre, skiftede sind, så de på ny valgte ham til strateg og betroede ham ledelsen af alle statens sager. De var nemlig allerede nu blevet mere følelsesløse over for det, der hver især tidligere gik deres hjerte nær med hensyn til deres egne private sager; og når det drejede sig om det, som hele statens tarv krævede, anså de ham for deres bedste mand.

Thukydides 2.21-22, 59-60, 65. Da. overs. M. C. Gertz: *Thukydides's Historie*, Kbh. (1897-98). Sprogligt fornyet